

COSUN MAGAZINE

43^e jaargang / november 2009 / nr. 8

Ledenraad akkoord met verkorting ingroei
Veel surplussuiker, ruimere export
Recordoogst logistieke uitdaging

In dit nummer

Na een frisse nacht gaan deze bieten ongestoord door met de suikerproductie

Ledenraad akkoord met verkorting ingroei	4
Aviko zoekt voortdurend nieuwe marktperspectieven	6
Wereldmarkt heeft veel kapers op de kust	8
Veel surplussuiker, ruimere export	9
Recordoogst logistieke uitdaging	10
Extra aandacht voor bewaring	11
Samen naar perfecte oogstkwaliteit	12
Praktijkdag 'Suikerbieten en Energieboerderij' op Vredepeel: nuttig en leerzaam	14
Bieten zeer geschikt voor energieproductie	15
Vraag & Antwoord, Kort Nieuws, Prijsvraag	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. voor leden van Cosun

Vormgeving en druk

Van As drukwerk, design & database publishing

Redactieraad

Jan Willem van Roessel *hoofredacteur*

PRLT Communicatie *eindredactie*

Pieter Brooijmans

Ynego Brouwers

Jan Hazen

Dirk Jan Kemp Hakkert

Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Aviko (Derk Somsen)

© Koninklijke Coöperatie Cosun U.A., 2009

Royal Cosun gedreven door samenwerking

Contact

Cosun hoofdkantoor

Cosunpark 1
Postbus 3411
4800 MG Breda

076 - 530 32 22
infocosun@cosun.nl
www.cosun.nl

Secretariaat raad van beheer

T: 076 - 530 33 07
F: 076 - 530 33 00

secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosun.nl/cooperatie

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100 4750 AC Oud Gastel

T: 0165 - 52 52 52
F: 0165 - 52 50 28

agrarischedienst@suikerunie.com
www.suikerunie.nl

Bietenadministratie

John Ernest
Hans van Hassel

0165 - 52 52 74
0165 - 52 52 70

Financiële administratie

Piet Santbergen

0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Pieter Brooijmans
Sjaak Kolff

0165 - 52 52 78
0165 - 52 52 65

Suikersysteem

Helma Braat

0165 - 52 52 73

Management agrarische zaken

Rik Gengler (gebied Noord)

Huib de Fijter (gebied Zuid)

050 - 556 14 22

0165 - 52 52 62

Agrarische dienst in de regio's**Gebied Noord**

Robert Verberg

Peter Koopmans

06 - 51367564

06 - 51244830

Noord-Holland

Oostelijk en

Zuidelijk Flevoland

Kees Geschiere

Alex Kroon

Peter Roelfsema

Harry Visser

06 - 53725231

06 - 53342619

06 - 53963367

06 - 53308161

Noordoostpolder

Groningen west en noord, Friesland

Groningen noordoost en -oost

Drenthe noord, -midden

en -west, Friesland zand

Drenthe oost en -zuidoost

Drenthe zuid, Overijssel,

Gelderland noord en - midden

Wim Schrijvers

Jan Albert te Velde

06 - 53912813

06 - 22204649

Gebied Zuid

Jurgen Michielsen

Mark Quaak

Han Tielkemeijer

René van den Eijnden

06 - 51505371

06 - 53719836

06 - 51533466

06 - 51545273

West Zeeuws-Vlaanderen

Oost Zeeuws-Vlaanderen

Walcheren en Zuid-Beveland west

Zuid-Beveland oost, Tholen,

St. Philipsland en West-Brabant zuid

Ynego Brouwers

06 - 20369834

Noord-Beveland, Schouwen

Duiveland en Goeree Overflakkee

Teun Kleinjan

06 - 22396239

Westhoek, Midden-Brabant noord

(westelijk gedeelte) en Midden-

Brabant zuid

Johan Mol

06 - 22371515

Langstraat, Land van Heusden en

Altena, Biesbosch, Betuwe, Utrecht,

Veluwe zuid en Lijmers

Arno Huijsmans

06 - 53963368

Zuid-Hollandse Eilanden en

Holland midden

CSV COVAS

0493 - 34 89 89

Oost-Brabant en Limburg

Van de voorzitter

Succesvolle lobby

Jos van Campen

Enkele maanden geleden heb ik geschreven over de inspanningen van CIBE en CEFS om de Europese Commissie te overtuigen van de noodzaak de Europese producenten meer exportmogelijkheden te geven om suijlssuiker van de overvloedige oogst 2009/10 buiten de Europese grenzen te kunnen verkopen. Het liefst al tijdens de campagne, vóór alle quotumsuiker is geproduceerd. Hoewel later dan wenselijk, heeft de Commissie positief gereageerd. Het bewijst eens te meer de noodzaak om gebruik te maken van deze internationale lobby.

Surplus 2009/10

Voor oogst 2008/9 zijn de exportmogelijkheden met 300.000 ton verruimd. Voor 2009/10 zelfs met 650.000 ton. Daarbij is de hoeveelheid van 2008/9 ook te gebruiken voor 2009/10. Bij de aanvraag van de bijbehorende certificaten heeft Suiker Unie tot nu toe haar aandeel zeker gesteld. Bij de volgende aanvraagronde hopen we dat opnieuw te kunnen realiseren. Dat werkt positief uit op de hoeveelheid suijlssuiker die overblijft.

Volgens de wijzigingen van de Suikermarktordening 2005 moet het overschot worden doorgeschoven naar het volgende oogstjaar. Het geldt dan als de eerst geproduceerde quotumsuiker. Door de genomen maatregelen kunnen we nu als richtlijn aangeven dat telers 30% van hun suijlssuiker (oogst 2009/10) kunnen afzetten. Hiervoor zal € 25 per ton bieten van 16% worden betaald. De ledentoeslag is niet van toepassing voor surplusbieten.

Boven de 30% surplus wordt per teler doorgeschoven naar volgend jaar. Dit is de richtlijn op dit moment. Half december, bij de zaadbestelkaart, zullen we het percentage definitief vaststellen. Voor uw bouwplan 2010 is dit een voorlopige factor. De definitieve zal hier niet veel van afwijken.

Surplus 2010/11

Meestal neigen we ernaar de laatste ervaringen het zwaarst mee te laten wegen in beslissingen voor de toekomst. Toch wil ik enkele kanttekeningen hierbij plaatsen. Voor oogst 2008/09 werd voor alle suijlssuiker de quotumprijs betaald. Dit jaar is dat 25 euro voor 30% surplus. Gezien de alternatieven (tarwe, gerst) kan dat tot rekensommen leiden die doen besluiten wat meer suikerbieten te zaaien. Wees u ervan bewust dat Cosun voor volgend jaar slechts de

garantie geeft 5% van de suijlssuiker af te nemen. De 100% van vorig jaar en de 30% van dit jaar biedt geen

zekerheid voor volgend jaar. Ook zal voor oogst 2010/11 de opslagvergoeding voor doorgeschoven suiker worden verhoogd van 3 naar 5 euro per ton bieten van 16% suiker. Het eerste bedrag was gebaseerd op interne opslag, het tweede is op basis van externe opslag. Door de afbraak van de silo's in Breda en Groningen is dit een reële kostenstijging die we moeten doorberekenen aan diegene die de kosten maakt. Ons advies: neem het opbrengstniveau van uw bedrijf over de laatste vijf jaar als uitgangspunt. Het is niet waarschijnlijk dat we het recordniveau van dit jaar zullen evenaren, maar dat we het vijfjaarlijkse gemiddelde halen is heel aannemelijk.

Ingroei nieuwe aandelen

De ledenraad heeft in haar vergadering van 28 oktober unaniem ingestemd met het voorstel de ingroeiperiode voor nieuwe aandelen te verkorten. Oude aandelen worden hiervoor gecompenseerd.

De uitwerking van deze regeling vindt u verderop in dit nummer. Eén aandachtspunt wil ik noemen. Nieuwe aandelen verkrijgen in 2010 een recht op een uitkering uit het resultaat van de overige activiteiten, wat pas later wordt uitgekeerd. Houders van nieuwe aandelen zal om een handtekening worden gevraagd, waarmee ze er mee in stemmen dat de uitkering uit de overige activiteiten belast mag worden op het moment dat ze die ontvangen. Dit is een voorwaarde van de Belastingdienst. Tekent u niet, dan kan het recht belast worden op het moment van verkrijging (2010). Op zich is het voor de ontvanger gunstig dat de heffing pas later wordt opgelegd, maar de Belastingdienst wil zekerheid dat ze haar rechten niet verspeelt, wanneer ze geen heffing oplegt in 2010.

De beslissing van de ledenraad kan als afronding worden gezien van de integratie van de CSM-telers in de coöperatie. Vanaf nu discuten we niet meer over verschillen, maar over gezamenlijk belang. Daarmee wil ik alle leden van de coöperatie feliciteren.

Compensatie circa 6 euro per ton extra

Ledenraad akkoord met verkorting ingroei

De ledenraad heeft de discussie over de verkorting van de ingroeiperiode afgerond. De raad ging op 28 oktober akkoord met de wijzigingen in het reglement Uitkering op Aandelen en de statuten. Op basis van het nieuwe reglement kan de raad van beheer besluiten tot een verkorting van de ingroeiperiode. Een verkorting is gekoppeld aan een extra uitkering voor de leden met oude aandelen.

Voor onze coöperatie is het versneld wegwerken van de huidige verschillen erg belangrijk. Als alle leden hetzelfde belang hebben, kunnen we ons eensgezind richten op de toekomst in plaats van te discussiëren over de huidige verschillen. De leden met nieuwe aandelen gaan eerder meedelen in het totale resultaat van Cosun. De leden met oude aandelen ontvangen een extra uitkering, die hen ruim compenseert voor het feit dat de winst over meer aandelen verdeeld gaat worden. De extra uitkering voor de oude aandelen wordt gefinancierd uit de herstructureringsvergoeding die Cosun ontvangen heeft in verband met de sluiting van de fabriek Groningen en de verkoop van het terrein van deze fabriek aan de gemeente. Vorig jaar is al 19 miljoen euro van de herstructureringsvergoeding gereserveerd voor een mogelijke verkorting van de ingroeiperiode. Er is 17,5 miljoen nodig om de ingroeiperiode terug te brengen van 2018 naar 2015. Met het reeds gereserveerde bedrag kan daarom op dit moment al besloten worden om de ingroeiperiode met drie jaar te verkorten.

Compensatie

Voor de leden met oude aandelen zal dit betekenen dat ze over de bieten die in de huidige campagne geleverd worden op oude aandelen, circa 6 euro per ton extra ontvangen. Dit geld wordt uitgekeerd bij de eindafrekening april volgend jaar. Om de volledige extra uitkering te ontvangen, moet wel de toewijzing volgeleverd worden. Dit geldt voor 2009 en 2010. Voor de meeste telers zal dat dit jaar geen probleem zijn. Het geld voor de verkoop van Groningen ontvangt Cosun eind volgend jaar. Daarmee kan een tweede stap gezet worden: een verkorting van de ingroeiperiode tot 2012 of zelfs 2011. Bij een verkorting tot 2012 is de daaraan gekoppelde extra uitkering ongeveer 7 euro per ton quotumbieten geleverd op oude aandelen

in campagne 2010/11. Bij een verkorting tot 2011 wordt dit ongeveer 10 euro per ton. Totaal is dit een extra uitkering van 22 tot 30 miljoen euro.

Het besluit tot een verkorting van de ingroeiperiode tot 2011 of 2012 wordt pas genomen nadat de verkoop van Groningen is afgerond en het geld daarvoor ontvangen is. De bedragen die per jaar verkorting van de ingroei uitgekeerd zullen worden, liggen vast in het nieuwe reglement. We weten echter nog niet hoeveel ton bieten er dit jaar en volgend jaar op de oude aandelen geleverd zullen worden. Daarom is het exacte bedrag per ton nog niet te berekenen.

Fiscus

Bij een verkorting van de ingroeiperiode hebben leden met nieuwe aandelen eerder recht op een uitkering uit de overige activiteiten. In principe is dit recht belast op het moment dat het verkregen wordt.

Het is lastig in te schatten wat nu de waarde is van dit recht. Het is immers nog onbekend wat het resultaat uit de overige activiteiten in 2015, 2016 en 2017 zal worden. Bovendien betaalt niemand graag belasting in 2010 over extra inkomsten die hij pas in 2015 of nog later zal ontvangen. Met de fiscus is daarom afgesproken dat de heffing pas plaats zal vinden op het moment dat leden met nieuwe aandelen ook daadwerkelijk (vervroegd) de uitkering uit de overige activiteiten ontvangen.

De fiscus heeft hier echter wel een voorwaarde aan verbonden: de betrokken leden moeten een akkoordverklaring tekenen dat de fiscus deze heffing te zijner tijd nog in rekening mag brengen. De belastingdienst wil zo voorkomen dat een teler in 2015 zou kunnen stellen dat de claim inmiddels verjaard is (in principe is het recht op de vervroegde uitkering uit de overige activiteiten immers direct belast

Ondervoorzitter Gerard van Tilburg (l) in overleg met directielid Gert de Raaff

In de middag een groepsdebat over de rol van de ledenraad

in 2010). Cosun zal namens de fiscus deze verklaringen binnenkort uitsturen en weer verzamelen. Wie niet tekent, kan verwachten dat de belastingdienst direct een aanslag oplegt in plaats van in 2015.

Contractanten

De ledenraad heeft 28 oktober tevens nieuwe statuten goedgekeurd. Naast enkele 'schoonheidsfoutjes' die zijn rechtgetrokken, zijn er twee veranderingen doorgevoerd. Op basis van de nieuwe statuten kunnen aandelen waarop tijdens de campagne nog wordt geleverd, pas na de campagne ingeleverd worden. Op basis van de oude statuten kon dat nog tijdens de campagne gebeuren. Verder komt er een mogelijkheid om contractantenreferentie om te zetten in ledenreferentie. Na de toetreding van de oud-CSM-telers in 2007, is de uitgifte van aandelen geblokkeerd. Er kunnen alleen nieuwe aandelen worden uitgegeven, indien tegelijkertijd ook aandelen werden ingeleverd. Dit om te voorkomen dat contractanten alsnog lid kunnen worden zonder de extra storting van 500 euro per aandeel te hoeven doen. Een deel van deze contractanten heeft de referentie inmiddels verkocht aan leden. Deze is echter apart geregistreerd en kan niet bij de andere referentie van het lid gevoegd worden. Dit wordt nu wel mogelijk. Voorwaarde is echter dat de teler dan alsnog extra aandelen neemt en de bijbehorende extra storting van 500 euro per aandeel doet. Dit op basis van dezelfde criteria als indertijd voor de toetredende CSM-telers zijn gehanteerd. De extra storting wordt niet terugbetaald. Wel ontvangt het lid over de geleverde hoeveelheid bieten de normale uitkering bij bedrijfsbeëindiging die afhankelijk is van het resultaat van de coöperatie. Op deze manier wordt het mogelijk om alsnog contractantenreferentie om te zetten in ledenreferentie, maar de voorwaarden zijn minder gunstig dan bij de toetreding in 2007.

Bovenstaande wijzigingen treden pas in werking na de officiële goedkeuring van de nieuwe statuten door het kabinet van de koningin. Dit omdat Cosun 'koninklijk' is.

Jan Willem van Roessel

Martin van de Ven: "Waarde toevoegen, kosten beheersen en efficiency vergroten"

Aviko zoekt voortdurend nieuwe marktperspectieven

Bij Aviko moeten kostenbeheersing en kwaliteit zorgen voor maximaal rendement. Martin van de Ven, algemeen directeur, en Dick Zelhorst, directeur grondstoffen, lichten toe hoe Aviko dit aanpakt. De Cosun-dochter verwerkt jaarlijks 1,7 miljoen ton aardappelen tot verse, diepgevroren of gedroogde aardappelproducten.

Martin van de Ven: "Een op de vijf porties komt bij Aviko vandaan"

Martin van de Ven: "De consumptie van aardappelproducten neemt licht af. Die trend is enige jaren geleden ingezet. De vraag neemt ook af door de economische recessie, vooral in Oost-Europa. Tegelijkertijd neemt de productiecapaciteit nog steeds toe, en is er een verschuiving naar de huismerken. Door de recessie is er ook een verschuiving van grootverbruik naar supermarkt. De consument koopt vaker aardappelproducten in de supermarkt. De consumptie via bedrijfskantines, restaurants en cafetaria's loopt licht terug. Toch zijn onze fritesbedrijven er tot nu toe in geslaagd om de afzet op peil te houden en zelfs te groeien. Hoe we daarin slagen? Waarde toevoegen, kosten beheersen en efficiency vergroten. Aviko richt zich op het middensegment van de markt, waar we willen groeien met producten met een toegevoegde waarde. Die waarde heeft betrekking op het product zelf in de zin van kwaliteit, smaak en gezondheid, in de bereiding (gemak, snelheid) of de toepassing

(portie, eetmoment). Voor die waarde wil de klant betalen. En het onderscheidt ons van andere aanbieders.

Frites is een product dat een klant ervaart als 'gewoon'. Hiermee wil ik niet zeggen dat het minder belangrijk voor ons is. Integendeel, een groot gedeelte van onze productie is frites. Aviko wil een goede kwaliteit en vele varianten bieden. Een op de vijf verkochte porties aardappelproducten in Europa komt bij Aviko vandaan. De distributie van fritesproducten is dan ook frequent en fijnmazig. De levering van de aardappelspecialiteiten loopt via hetzelfde netwerk, zodat de kosten laag blijven. Een goed voorbeeld is het aardappelgratinconcept bij Ikea. Wereldwijd staat bij alle vestigingen dagelijks een gerecht op het menu met een Aviko-gratinvariant. De aanpak werkt. Mede doordat wij kwaliteit, gemak en variatie aanbieden en tegen acceptabele kosten kunnen leveren."

Thuis op vele markten

Aviko is in de supermarkten en het grootverbruikkanaal al vele jaren een sterk merk. Het meest bekend zijn de diepgevroren fritesproducten. Maar het assortiment is veel breder. In het vriesvak van de supermarkten kunnen consumenten kiezen uit specialiteiten als Rösti, aardappelgratins, -schijfjes, -kroketten, -blokjes en maaltijdschotels met aardappel, groente en vlees of vis. Naast dit supermarktassortiment, maakt Aviko producten voor onder andere bedrijfsrestaurants, instellingskeukens en cafetaria's. Daar is behoefte aan koelverse fritesproducten die direct te verwerken zijn, en specialiteiten die qua bereiding, toepassing en gemak aansluiten aan specifieke wensen. Verder levert Aviko aan bedrijven die onder eigen label producten op de markt brengen. Dit gebeurt vooral met aardappelvlokken en granulaat. Deze worden verkocht als aardappelpureepoeder of verwerkt in snacks aan de retail en foodservice.

De stoomschilletjes die van de productie overblijven, worden verkocht als diervoederproduct. Uit de droge aardappelkurk is een bodembedekker ontwikkeld, die Aviko verkoopt aan plantenkwekerijen. Het vrijkomende zetmeel uit productiewater vindt zijn weg naar onder meer de papierindustrie.

Dick Zelhorst: "Selectie op kwaliteit"

Kostenbeheersing

Een ander belangrijk aandachtspunt bij Aviko is kostenbeheersing. Dick Zelhorst: "Dan komen al snel aardappelen aan de orde, zeker een van de grotere kostenposten van Aviko. Aviko Potato verzorgt de aardappelvoorziening, het kwaliteitsbeheer en de logistieke organisatie voor de Aviko-groep in West-Europa. In tegenstelling tot bedrijven aan de onderkant van de markt, zoeken we niet per definitie naar de goedkoopste aardappel. Onze producten vragen om een specifieke aardappellengte en -kwaliteit. Wij selecteren ze daar ook op.

We kopen in tegen marktconforme prijzen. We maken ook geen onderscheid in telers die wel of niet lid zijn van de coöperatie. Wel bieden we telers de keuze uit diverse contractvormen. Ze kunnen gaan voor zekerheid met een vaste prijzencontract of een min-maxcontract met meer risico, maar ook met kans op een hogere prijs. Het poolcontract kent een coöperatieve inslag: telers bundelen hun onderhandelingspositie samen door hun oogstopbrengst in een pot te doen en deze aan te bieden aan Aviko en derden.

En dan is er nog het fritesgarantiecontract (klikcontract) dat op initiatief van de Aardappeltelers Commissie (ATC) van Aviko Potato tot stand is gekomen in nauwe samenwerking met LTO Nederland en het Dienstencentrum Agrarische Markt in Lelystad. Je kunt de ATC beschouwen als een raad van advies voor Aviko Potato. Ze bewaken de tarrering en kwaliteitskeuring door onaangekondigd een bezoek te brengen aan de fabrieken. Ook praten ze mee over afrekenmethodes, contractvormen, logistiek en dergelijke."

Marges

"Overigens, de gedachte dat Aviko meer verdient aan een product als de marktprijs voor aardappelen laag is, moet ik echt ontcrachten", vult Van de Ven aan. "De ervaring leert dat juist bij een hogere grondstofprijs de marges makkelijker te maken zijn,

doordat hogere grondstofprijzen meestal ontstaan door onzekerheden. En laten we niet vergeten dat Aviko kijkt naar de integrale kostprijs van teler tot consument. We starten met de vraag hoeveel kilo frites we van een hectare kunnen halen. Vervolgens kijken we naar wat we kunnen doen om onze uitgaven aan energie, water, machines, verpakkingsmateriaal, transport en dergelijke terug te brengen. En dat halen we uit meer dan de prijs alleen. Efficiënter werken levert ook het nodige op in termen van tijd, productiviteit, kwaliteit en benutting van grond- en hulpstoffen. Uiteindelijk wordt het zichtbaar in het rendement."

Anders denken

Aviko bekijkt vanaf het pootgoed tot de levering aan de klant de mogelijkheden om de efficiency te vergroten. De voorbemon-

stering maakt het bijvoorbeeld mogelijk de juiste aardappelen op het juiste moment en voor een passend product aan te voeren. De hoge kwaliteit gaat naar de frites- en specialiteitlijnen, de lagere kwaliteit naar de granulaat- en vlokkenlijnen. Voor alle bijproducten heeft Aviko een bestemming. Zetmeel, diervoeder en aardappelkurk worden afgezet via het Aviko-bedrijf Duynie. Zelhorst: "We zoeken samenwerking met partijen in de keten om het maximale uit de grondstof te halen. Uit een aardappel van goede kwaliteit is meer te halen dan uit een slechte. We zoeken met telers dus naar mogelijkheden om de kwaliteit en daarmee het rendement te vergroten. Bijvoorbeeld door teeltadvies en pootgoedkeuze. Ook aan de klantzijde kijken we naar de wensen en behoeften. Een product als stoomaardappeltjes bijvoorbeeld komt voort uit de behoefte aan snelle bereidingsmethoden met behoud van smaak en vitamines. We zijn voortdurend op zoek naar nieuwe marktperspectieven. We doen dat onder andere in samenwerking met Suiker Unie en CFTC. Zo loopt er een onderzoek naar de vergisting van aardappelsnippers tot biogas."

Maar de blik is ook op de eigen organisatie gericht. In 2008 is Aviko gestart met de werkmethode TPM, wat staat voor Total Productive Maintenance, een methode gericht op continue verbetering van processen. Van de Ven: "Medewerkers leren met TPM anders denken over oplossingen. Het nodigt ze uit om anders naar processen te kijken en van daaruit verbeteringen in gang te zetten. De eerste resultaten zijn al geboekt, waaronder minder storingen en minder productuitval."

Rian Boons

Limako-directeur De Vries: "Wereldmarkt is complex"

Wereldmarkt heeft veel kapers op de kust

De benadering van de wereldmarkt is voor Cosun en Suiker Unie nu anders dan vóór de hervorming van de marktordening. "Suiker Unie richt zich allereerst op het zo goed mogelijk verkopen van quotumsuiker op de EU-thuismarkt." Dit zegt Friso de Vries, directeur van Limako BV, het handelshuis dat eigendom is van Suiker Unie en ED&F Man. Volgens hem zijn hoge wereldmarktprijzen op zich gunstig, maar is het niet gemakkelijk om daar optimaal van te kunnen profiteren.

The Innovator verscheept exportsuiker

"Op dringend verzoek van de suikersector en met medewerking van de EU-lidstaten heeft de Europese Commissie het exportquotum voor surplussuiker naar de wereldmarkt verdubbeld naar bijna het oorspronkelijk toegestane WTO-plafond van 1,35 miljoen ton", zo stelt De Vries. "Je zou kunnen zeggen dat de maatregel van de Commissie begin oktober net op tijd is gekomen. We kunnen de surplus-suiker nu goed exporteren. Vanaf campagne 2008/09 tot vorige maand gold namelijk een exportbeperking van 650.000 ton. Huidige wereldsuikertekorten met stijgende prijzen op de wereldmarkt naast de te verwachten recordproductie in de EU maken de verruiming van het exportquotum een terechte maatregel. Ook het doel van een concurrerende en evenwichtige suikermarkt is ermee gediend. Nu de ontwikkelingslanden tot de EU sinds 1 oktober volledige markttoegang hebben, is het ook noodzakelijk om de extreem gegroeide surplussuiker te kunnen afzetten op de wereldmarkt."

Afzetmogelijkheden surplussuiker

De suikermarktordening bepaalt dat alle surplussuiker die niet kan worden afgezet binnen het suikerseizoen (1 oktober tot en met 30 september), moet worden doorgeschoven naar het volgende seizoen.

Dat is dan de eerste quotumsuiker. Wat zijn nu naast export die afzetmogelijkheden op de interne markt? De Vries: "De industrie heeft een aantal opties voor de surplussuiker die boven het quotum wordt geproduceerd. Het mag worden afgezet naar de surochemische industrie, de gist-fabrikanten en de alcoholindustrie of worden verkocht als grondstof voor de productie van bioethanol (o.a. Anklam). Omdat surplussuiker vooraf moet worden gecontracteerd, is het belangrijk om de productie daarvan nauwkeurig in te schatten. De opbrengstverwachtingen in Nederland en in de gehele EU zijn hooggespannen. De hoge wereldmarktprijzen leiden ertoe dat de aandacht van de suikerproducenten vooral uitgaat naar afzet op de wereldmarkt. Het komt erop aan om op deze markt zo snel, maar tevens zo zorgvuldig mogelijk te acteren. Er zijn nu eenmaal veel kapers op de kust."

"De boot niet missen"

Cruciaal is om zo snel mogelijk in te schrijven op beschikbaar gestelde exportcertificaten, stelt De Vries. "We zorgen ervoor dat we de boot niet missen." Elke suikerproducent kan een exportcertificaat aanvragen. Dit betekent dat Suiker Unie Nederland en Suiker Unie Duitsland in aanmerking komen. "Door

Anklam is er voor ons meer ruimte. Onderhouden van een betrouwbaar afzetnetwerk is van belang. De relatie met het grote handelshuis ED&F Man komt daarbij goed van pas. Het opereren en acteren op een wereldmarkt is complex en vergt dat een groot aantal zekerheden in het contract wordt ingebouwd. De betrouwbaarheid van de koper wordt op veel onderdelen gescreend." Goede timing is belangrijk. "Bij piekprijzen zijn kopers altijd afwachtend. Er worden wel hoge wereldmarktprijzen tot ca. 600 dollar per ton genoteerd, maar fysiek gebeurt er dan vaak niet zoveel. Er gaat eerst een korting van af, die kan oplopen tot meer dan 50 dollar per ton. Inclusief de logistieke kosten blijft een bruto opbrengstprijs per ton suiker over. Na aftrek van de verwerkingskosten, moet er voor surplusbieten dan 25 euro per ton worden betaald. Friso de Vries weet inmiddels hoe het staat met het boeken van exportcertificaten. "We verwachten na oktober nog aanvullende exportcertificaten te bemachtigen. Het doel van Suiker Unie is om zoveel mogelijk suiker af te zetten op de wereldmarkt."

Jan Hazen

Uitzaai 2010: rekening houden met doorgeschoven suiker

Veel surplussuiker, ruimere export

De bietencampagne verloopt bijzonder goed. De dagelijkse bietenverwerking van de fabrieken ligt op koers. Vanwege de zeer hoge suikergehaltes is de dagelijkse suikerproductie ruim boven plan. De suikeropbrengst per ha ligt op een ongekend hoog niveau.

Er zit een fantastische bietenoogst aan te komen. De opbrengstschattingen liggen nu op 75,5 ton per ha en een suikergehalte van 18%: samen goed voor 13,6 ton polsuiker per ha. De totale suikerproductie wordt nu geschat op 970.000 ton, waarvan circa 165.000 ton surplussuiker. Een deel van deze surplussuiker moet doorgeschoven worden. De recordopbrengst ligt liefst 10% hoger dan het vorige record van 2008, toen 12,3 ton suiker per ha werd geoogst.

De oogst van de bieten verloopt vlot. In september was het droog, hier en daar zelfs te droog. Met de neerslag van begin oktober is de grond gelukkig minder hard geworden en kan ook op de klei met minder problemen geoogst worden. De tarrapercentages zijn daardoor wel iets opgelopen, maar ze zijn nog steeds relatief laag.

Suikerbieten

Met recht kan dit jaar over suikerbieten gesproken worden, met de nadruk op suiker. Individuele telers hadden hier en daar zelfs bieten met meer dan 20% suiker. Het hoge gehalte is vooral te danken aan het gunstige weer en aan de zorg voor gezond gewas.

Surplussuiker

Suiker Unie verwacht ongeveer 165.000 ton surplussuiker te produceren. Vanwege de relatief hoge wereldmarktprijs, willen we zo veel mogelijk van deze suiker exporteren. De omvangrijke productie maakt deze doelstelling extra uitdagend. In de huidige suikerregeling is het niet toegestaan onbeperkt suiker te exporteren. Gelukkig heeft de Europese Commissie de oproep van bietentelers en suikerindustrie niet in de wind geslagen. Juist op tijd is het exportvolume voor seizoen 2009/2010 verruimd van 650.000 ton naar de WTO-limiet van 1,35 miljoen ton. Bovendien kan surplus-suiker nu ook geleverd worden voordat het quotum al volgeproduceerd is. Suiker Unie heeft samen met de Duitse fabriek in Anklam voor een belangrijk

deel van de 165.000 ton surplussuiker exportcertificaten kunnen verkrijgen. Niet alle surplussuiker zal geëxporteerd kunnen worden. Geschat wordt dat circa 30.000 ton doorgeschoven moet worden. Omgerekend naar individuele telers betekent dit, dat surplusbieten boven ongeveer 30% doorgeschoven moeten worden. Dit percentage ligt nog niet vast. Het kan nog wijzigen als gevolg van de uiteindelijke opbrengst en/of vanwege het al of niet verkrijgen van de exportcertificaten.

Uitzaai 2010

De areaal- en zaadkeuze staat alweer voor de deur. Veel telers hebben al een keus gemaakt voor het eigen areaal. Voor 2010 zijn een paar zaken belangrijk:

- de toewijzing in kg polsuiker;
- doorgeschoven suiker uit 2009 komt in mindering op de te leveren quotumbieten in 2010;
- de verwachte gemiddelde hectareopbrengst in polsuiker; meest logisch lijkt op dit moment het gemiddelde van de laatste 3 jaar te nemen;
- de ruime exportmogelijkheden van 2009 zijn uitzonderlijk; in 2010 zal waarschijnlijk een beperkte hoeveelheid surplussuiker afgerekend kunnen

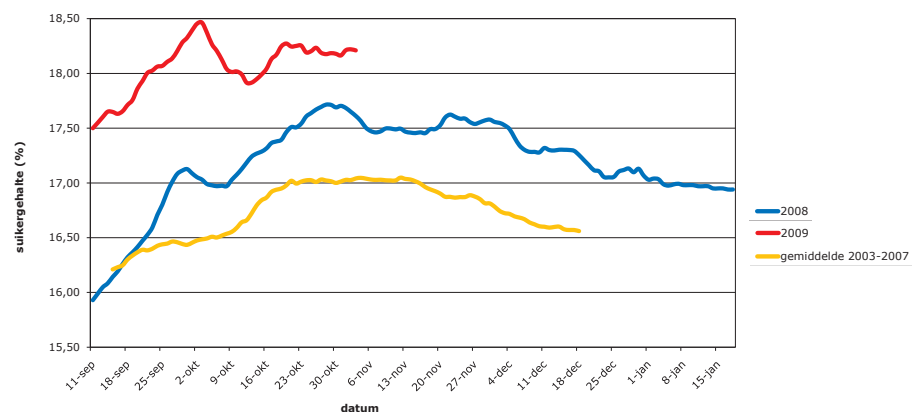
worden; daarvoor wordt € 25,- als basisprijs betaald;

- boven circa 5% surplussuiker in 2010 zal doorgeschoven moeten worden naar 2011, waarbij een opslagkostenbijdrage van € 5,- per ton bieten (à 16% suiker) in rekening wordt gebracht.

Vooraf vanwege dit laatste punt is het onverstandig om een areaal omvang te kiezen die leidt tot een hoge surplusbietenproductie. Te veel surplusbieten in 2010 leiden namelijk tot het moeten doorschuiven van surplussuiker naar 2011. Dat is niet voordelig voor de individuele telers, maar ook niet voor de industrie. Het produceren van suiker waar geen markt voor bestaat is niet rendabel. Bovendien zal bij een te ruime areaal-omvang de campagne langer duren, wat risico met zich meebrengt. En er is maar beperkt animo voor het later leveren.

Gert Sikken

Verloop suikergehalte in 2003-2007, 2008 en 2009

Campagne 2009 is gestart met een gehalte van ruim 17,5%. Dit is ruim een procent hoger dan voorgaande jaren. Na de neerslag van begin oktober is het gehalte met ongeveer een half procent gedaald, waardoor het verschil met voorgaande campagnes kleiner is geworden.

Opslag in suikerterminal Eemshaven

Recordoogst logistieke uitdaging

Oogst 2009 zal er een worden met een hectareopbrengst als nooit tevoren. De enorme berg suiker zal ergens in goede opslag moeten komen te liggen. Een uitdaging die Suiker Unie aankan, volgens Renze van der Zwaag, manager logistiek bij Suiker Unie.

"Belangrijke informatie voor ons zijn de oogstprognose van onze collega's van de agrarische dienst, de productiecijfers van de fabrieken en de verkoopprognoses van de commerciële afdeling. Met deze informatie en de bij ons bekende opslag- en logistieke capaciteit, kunnen wij onze logistiek en afzet op elkaar afstemmen." Aldus Renze van der Zwaag, manager logistiek bij Suiker Unie. "Een jaar als dit heb ik in mijn loopbaan bij Suiker Unie nog nooit meegemaakt. Suikeropbrengsten van meer dan 13 ton per hectare, wie had dat kunnen voorspellen?"

Lagere opslagcapaciteit

De gewijzigde suikermarktordening, waardoor de export van suiker aan banden is gelegd, de overname van CSM en het sluiten van vestigingen Breda en Groningen, maken het logistieke spel heel anders dan voorheen. Netto is de opslagcapaciteit voor Suiker Unie, door de fabriekssluitingen, gedaald met circa 100.000 ton. In totaal kan Suiker Unie nu zo'n 600.000 ton suiker opslaan: 95% hiervan is capaciteit in bulk, de rest stukgoed. "Dat lijkt te weinig gezien het verwachte productievolume van meer dan 950.000 ton, maar in de campagne is er ook directe afzet naar de afnemers van suiker. Dat is een fors volume bij een campagne van ruim vier maanden. Vers geproduceerde suiker kan pas na een week afgezet worden naar de afnemers. Aan het begin van de campagne hebben wij daarom een kleine voorraad van zo'n 25.000 ton uit de vorige campagne", vertelt Van der Zwaag.

Geen nieuwe silo

De gedaalde opslagcapaciteit is niet gecompenseerd door de bouw van een

nieuwe opslagsilo. "Daar is zeker naar gekeken en veel aan gerekend. Bij een dergelijke investering praat je al snel over tientallen miljoenen euro's. Daarom hebben wij bij de afweging ook gekeken naar alternatieven. Eén daarvan was het opschalen van de opslagmogelijkheden en verbeteren van de opslagcondities van suiker in de suikerterminal EST in de Eemshaven. Voor dit laatste is gekozen. Vanuit deze terminal kunnen wij de suiker op verschillende manieren in bulk, maar ook in 50 kg zakken of bigbags leveren. Het gaat hierbij vooral om suiker, die wij binnen de EU afzetten, maar ook om de surplussuiker die wij onder exportcertificaten van de EU buiten de grenzen van de EU mogen afzetten. Zo zijn er deze campagne al meerdere schepen van 20.000 ton surplussuiker afgevoerd."

Centraal voorraadbeheer

Van der Zwaag vervolgt: "Het optimaal benutten van de opslagcapaciteit en de directe afzet naar klanten geven ons veel mogelijkheden. Het zwaartepunt van de suikerafzet ligt in zuidelijk Nederland. Natuurlijk streven wij naar zo min mogelijk vervoerskilometers, maar als je alleen daarop je logistiek baseert kom je niet uit. Wij kijken daarom niet alleen op klantniveau, maar in een totaalplaatje van productielocaties, aanwezige opslagcapaciteit en de afzetconcentratie over Nederland. Zo kan het dus een logische keuze zijn dat een klant ten zuiden van de grote rivieren suiker vanuit Vierverlaten geleverd krijgt." Dagelijks zijn 40 bulkwagens, 15 stukgoedwagens en 5 tankwagens voor vloeibare suiker onderweg. Ook is er een steeds groter groeiende groep klanten die gebruikmaakt van het zogenaamde

Renze van der Zwaag (l) in overleg met collega Ad Jansen

vendor managed inventory systeem. Een systeem waarbij Suiker Unie (centraal) het voorraadbeheer van de klant overneemt. Renze: "Klanten kiezen hiervoor om zelf niet belast te zijn met het voorraadbeheer. Vanuit Dinteloord kunnen wij zien hoe het suikerverbruik bij de klant verloopt. Wij beheren met dit systeem op afstand de suikervoorraad en zorgen ervoor dat zijn silo altijd voldoende gevuld is met de juiste kwaliteit en kwantiteit suiker". Cosunbreed wordt er ook gekeken naar logistieke samenwerking. "We hebben als collega's regelmatig contact over logistiek, innovaties en wisselen ervaringen uit. Daar leren we van en daarmee kunnen we gezamenlijk de logistiek naar een nog hoger plan brengen."

Dirk Jan Kemp Hakkert

Dagelijks 40 bulkwagens onderweg

Afdекken met vliesdoek

Extra aandacht voor bewaring

Voor de leveringen van de komende weken liggen de bieten klaar voor verlading. Voor de latere levering moet extra aandacht worden besteed aan de bewaring.

De loonwerkers zullen tot begin december hun handen vol hebben aan de afronding van het bietenrooien. Bietentelers met zeer zware gronden en natte percelen hebben tot op heden ruim de gelegenheid gehad onder goede omstandigheden te rooien. Met de opbrengsten van dit jaar is het noodzakelijk voldoende opslagruimte te reserveren.

Beperk beschadiging

De bieten kunnen het beste koel en droog worden bewaard. Beperk de beschadiging van de bieten bij de oogst. Dit voorkomt extra suikerverlies. Een goede ventilatie voorkomt dat de temperatuur in de bietenhoop zal oplopen. Ook voor bieten die langere tijd in bewaring gaan geldt het kopadvies "wel kop, geen groen". Voor dakvormige hopen is het afdekken met vliesdoek (Toptex) een prima

manier om de bieten droog te houden. Bewaarschimmels krijgen zo minder kans de bieten aan te tasten. Laat de bieten eerst een week drogen alvorens ze af te dekken. De kans bestaat dat de bieten die moeten blijven liggen tot januari op enig moment tegen de vorst moeten worden beschermd. Probeer de bietenhoop zo aan te leggen, dat het afdekken gemakkelijk uitgevoerd kan worden. Zorg voor voldoende afdek-materiaal. Bij strengere vorst is een laag plastic niet voldoende. Voor extra bescherming wordt geëxperimenteerd met noppenfolie aan de voet van de hoop.

Tijd voor Unitip

Voor telers die al hun bieten hebben geleverd, is het tijd om de teeltregistratie in Unitip af te ronden. Wat kunnen we leren van de teelt van 2009? Hoe hebben anderen hun bieten geteeld? Welke verbeteringen zou ik in mijn bietenteelt nog kunnen behalen? Allemaal vragen die met het deelnemen aan Unitip kunnen worden beantwoord. Deelnemers die hun bieten hebben geleverd en hun teeltregistratie volledig hebben afgerond, kunnen direct hun teeltoverzicht en de

Doe ook mee met Unitip

Bijna 1.300 bietentelers hebben in 2008 meegedaan. Voor 2009 hebben ruim 650 nieuwe bietentelers zich aangemeld. Wie zich nog niet heeft aangemeld, maar toch mee wil doen, kan ook nu nog instappen. Deelname aan Unitip gaat heel eenvoudig. Ga naar de website www.suikerunie.nl en kijk onder Unitip.

saldoberekening bekijken. Met een druk op de knop kan de bietenteler een lijst met adviezen en tips voor de teelt krijgen. Ook kunnen de gegevens worden vergeleken met collega-bientelers. Tegen het einde van de campagne zal het aantal deelnemers met een volledige registratie verder toenemen. Om die reden is het goed om ook later nog eens de vergelijking met het eigen gebied te bekijken. Unitip wordt na de campagne afgerond met een handzaam verslag van het teeltjaar en een bijeenkomst. Alle deelnemers worden door hun vertegenwoordiger van de agrarische dienst uitgenodigd om in groepsverband de resultaten te bespreken.

Pieter Brooijmans

"Wel kop, geen groen" geldt ook voor bewaarbieten

"Met Unitip is mijn suikeropbrengst verhoogd"

Henk Kooyman

Henk Kooyman uit 's Gravendeel doet vanaf het begin mee aan Unitip. Hij vertelt: "Unitip zorgt ervoor dat je bewuster de bieten teelt. Je bent er meer mee bezig en tijdens het groeiseizoen ga je een keer extra in je perceel kijken. Na het seizoen krijg je de teelt- en opbrengstgegevens met de resultaten van deelnemers uit je omgeving. Op eenvoudige wijze kun je je eigen teelt er goed mee vergelijken. Je vraagt je wel eens af wat anderen hebben gedaan. Met Unitip komt dat naar voren. Het streven is de hoogste suikeropbrengst en je wilt ook graag bovenaan staan". Vooral de eindbespreking in februari/maart vindt Henk interessant. "Ik heb van de discussies veel geleerd. Je hoort waarom collega's tot een besluit zijn gekomen en je bekijkt dan of dat op je eigen bedrijf ook past, bijvoorbeeld als het gaat om stikstofbemesting en rassenkeuze. Door bewustere keuzes is mijn suikergehalte duidelijk omhoog gegaan."

Geslaagde praktijktraining voor rooiermachinisten

Samen naar perfecte oogstkwaliteit

Uit rooidemonstraties blijkt al jaren dat de machinist op de bietenrooier een wereld van verschil maakt. In de praktijk zien we grote verschillen in rooikwaliteit (koppen, puntbreuk, verlies hele bieten en beschadigingen). Alle reden om machinisten van elkaar te laten leren in een praktijktraining.

Foto 1. Het resultaat van verschillende instellingen van het kopsysteem werd samen doorgenomen. De discussie ging vooral over hoe te koppen en dat bladresten en bladpruikens/scalpijjes nadelig zijn in de bewaring.

In het SUSY-project van het IRS waren de rooiverliezen in 2006 en 2007 even hoog als dertig jaar geleden: gemiddeld 3 ton per hectare. De totale rooiverliezen varieerden van 1,1 tot 9,1 ton per hectare. Bij een bietenprijs van 35 euro per ton is dat 37 tot 327 euro. Aan hele bieten blijven er per campagne ruim 1.000 vrachtwagens achter in het veld. Hier liggen dus kansen om meer te oogsten en het rendement te verbeteren. Voor het IRS was dit reden om samen met Cumela en rooierfabrikanten een praktijktraining te verzorgen voor rooiermachinisten. Deze vond plaats op 16 september op PPO-locatie Vredepeel. Meer dan dertig machinisten uit heel het land namen hieraan deel.

Oogstkwaliteit

In het theorielokaal gaf Frans Tijink (IRS) vakinformatie over de vele aspecten van oogstkwaliteit:

- oogsten wat gegroeid is;
- maatregelen tijdens het seizoen;
- koppen (wel kop, geen blad);
- puntbreuk, niet groter dan 2 cm diameter;
- verlies hele bieten;

- bietbeschadigingen;
- grondtarra;
- invloed rooikwaliteit op bewaring;
- zuinig omgaan met bodemstructuur.

De deelnemers brachten het geleerde direct in praktijk bij het samen bespreken van bietenhopen, die waren gerooid met verschillende rooierinstellingen (foto 1).

Foto 2. Machinisten luisteren vol aandacht naar de uitleg van Robin Vervaeet over de afstelling van de Vervaeet Beet Eater 925. De rooier is van de rooicombinatie Ploegmakers Rips, Nooyen & Van Bommel.

Rubriek onder verantwoordelijkheid van IRS

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400 Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Jurgen Maassen

Foto 3. Govert Pegels (Van Gemeren) legt uit hoe de afstelling en het onderhoud werkt bij de Holmer Terrados T3 van loonbedrijf Van Kempen (Vierlingsbeek).

Foto 4. Doeko Blaauw (Agrifac) controleert samen met enkele machinisten het effect van een veranderde afstelling bij de Big Six van loonbedrijf Hubers (Overloon).

Vertegenwoordigers van Agrifac, Holmer en Vervaet sloten het theoretische deel af met hun visie op rooikwaliteit.

Leren van elkaar

In het veld gaven de rooierfabrikanten gedetailleerde uitleg over de afstellingen van hun merk rooier (foto's 2-4). Machinisten stelden daarbij vragen over de fijnafstelling en wisselden veel ervaringen uit. Na een stukje rijden bediscussieerden en beoordeelden de aanwezigen samen met het IRS het rooiwerk (foto 5). Op verzoek van de machinisten werd met verschillende instellingen gewerkt. Na de pauze keek men ook enthousiast en geïnteresseerd mee naar de concurrerende merken. Opvallend was de aandacht van de machinisten voor de vele details. Zij waren bovendien zeer gemotiveerd om perfect rooiwerk te leveren.

Samen voor topprestatie

De training leert dat alleen goed samenspel van teler, loonwerker en machinist tot topprestaties leidt. De teler kan veel

doen: een vlak zaaibed, voldoende ruime zaaifstand, een gelijkmatig plantbestand en een goed oogstmoment. De loonwerker zorgt voor een goede machine en een deskundige machinist. De machinist haalt het beste uit de rooier en oogst wat gegroeid is. Goed samenspel tussen teler en machinist levert meer rendement op dan een discussie over het laatste tientje van het rooitariet. Neem met de machinist de oogstkwaliteit door *tijdens* het rooien. Zeg er iets van als het goed is en natuurlijk ook als het beter kan. De machinist kan daarmee direct de rooier aanpassen voor perfect rooiwerk.

Foto 5. Boeiende discussies bij het beoordelen van het rooiwerk in het veld.

Meer informatie

Zie voor meer foto's en de presentaties van Frans Tijink (IRS), Robin Vervaet (Vervaet), Govert Pegels (Holmer/Van Gemeren) en Doeko Blaauw (Agrifac) www.irs.nl/pagina.asp?p=2061.

Frans Tijink

Suikerbiet signalen

Bevoren bieten zijn verloren bieten

Het glazige deel van de biet is bevroren. In de fabriek veroorzaakt dit ernstige capaciteitsproblemen door verstopte filters. Voorkom dus dat de bieten bevriezen.

Leg de bietenhoop zo neer dat u er gemakkelijk bij kunt om af te dekken of om het afdekmateriaal weer te verwijderen.

Bevoren bieten hebben nog een groot nadeel, deze gaan namelijk rotten in de hoop. In de hoop kan het rottingsproces verder gaan, waardoor de (suiker)verliezen enorm toenemen.

Uiteraard kunt u dergelijke bieten niet leveren. Conclusie: bevroren of rotte bieten horen niet in de hoop.

Praktijkdag 'Suikerbieten en Energieboe

Het stralende weer van 17 september bracht ongeveer 450 bezoekers naar de praktijkdag in Vredepeel. PPO, IRS en DLV Plant organiseerden de Praktijkdag 'Suikerbieten en Energieboerderij'. Vooral het rooiwerk, de bandspanningsdemonstratie, bladschimmels en de profielkuil trokken veel aandacht.

Foto 1. Wel kop en geen groen. Voor het optimale financiële rendement moet het snijvlak niet groter zijn dan een twee euromuntstuk.

Op de praktijkdag, met het thema 'Suikerbieten een energieke teelt', was naast veel informatie over reguliere teelt ook de nodige aandacht voor energieteelten.

De kop erbij houden

Frans Tijink (IRS) liet de bezoekers zien dat voor een optimaal rendement de ideaal gekopte biet geen bladresten meer heeft en een snijvlak niet groter dan een twee euromuntstuk (foto 1). Dit is te bereiken met een goed afgestelde praktijkkrooimachine. Met zo'n machine werden met vier verschillende instellingen bieten gekopt. Foto 3 toont de hoop

waarin 14,9% van de bieten bladsteelresten langer dan twee centimeter hebben. Dit is precies op het randje van wat nog boetevrij mag worden geleverd. Bij de derde instelling (foto 4) was meer dan dertig procent van de bieten te diep gekopt en bleef er dus 160 euro per hectare achter op het land. De (bieten) kop erbij houden levert dus geld op.

Minder lucht in de band = meer capaciteit

Twee identieke trekker-kippercombinaties lieten overtuigend zien dat de bandspanning van de kipper een groot effect heeft op contactoppervlak, rolweerstand, wielslip van de trekker en dus capaciteit (zie foto 6). Het enige verschil tussen de twee combinaties was de bandspanning. De kipperbanden van de linkercombinatie stonden op een spanning van 3,5 bar, de rechter op 1,6 bar. De bandspanning bij zowel trekker als kipper waren zo gekozen dat ook geladen transport bij een snelheid van 50 km per uur over de weg mogelijk is. De lage bandspanning zorgde voor 45% grotere voetprint, 50% minder wielslip en 20% hogere capaciteit en dat in dezelfde versnelling en met hetzelfde toerental. Een illustratief filmpje is te zien op www.irs.nl/pagina.asp?p=2074.

Nog meer interessante zaken

Jos Groten (PPO) stelde de teelt van biogasmaïs aan de orde. Bram Hanse (IRS) vertelde de bezoekers over de teelt van bieten voor energieproductie (zie het artikel hiernaast). Zie voor nog meer interessante onderwerpen de foto's 7 tot en met 9 en de impressie en achtergrondinformatie op internet (www.irs.nl/pagina.asp?p=2059).

We kijken terug op een leerzame en nuttige dag.... en dit smaakt naar meer. Reserveer daarom nu al de datum 14 oktober 2010 in uw agenda voor 'Beet Europe 2010' (zie achterkant Cosun Magazine).

Jurgen Maassen en Frans Tijink

Foto 6. Richard Korver (DLV Plant) meldde het resultaat van de bandendemo. Op de juiste lage bandspanning is de capaciteit op deze losse grond ongeveer 20% hoger.

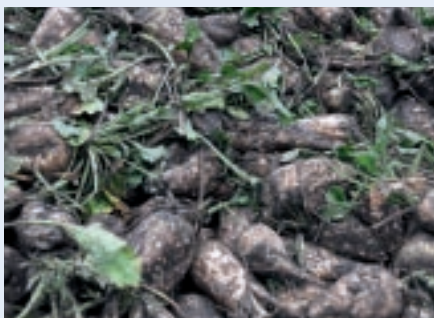

Foto 2.
Geweigerd vanwege te veel bladresten.
- 32,7% bieten met bladstelen >2 cm
- 3,9% te diep gekopt
- 2,8% scheef gekopt
- 6,2% koptarra

Foto 3.
Nog net acceptabel gekopt:
- 14,9% bieten met bladstelen >2 cm
- 3,2% te diep gekopt
- 2,1% scheef gekopt
- 5,1% koptarra

Foto 4.
Te diep gekopt. Hierdoor ging 160 euro per hectare verloren.
- 3,6% bieten met bladstelen >2 cm
- 32,1% te diep gekopt
- 9,9% scheef gekopt
- 2,8% koptarra

Foto 5.
Veel te diep gekopt. Hierdoor ging 369 euro per hectare verloren.
- 1,7% bieten met bladstelen >2 cm
- 55,3% te diep gekopt
- 20,8% scheef gekopt
- 0,6% koptarra

'Boerderij' op Vredepeel: nuttig en leerzaam

Foto 7. Peter Wilting (IRS) benadrukte bij de rhizoctoniaresistente rassenproef dat telers in gebieden met rhizoctonia het beste een rhizoctoniaresistent ras kunnen kiezen, maar ook dat het geen volledige resistentie is. Het betreft een partiële resistentie. Een ruim bouwplan met niet-waardplanten is ook noodzakelijk.

Foto 8. Henry van den Akker (DLV Plant) lichtte namens het project Spade een profielkuil toe met de titel 'Ken uw grond, ken uw bodem'. Hij liet zien hoe beworteling en bodemstructuur te beoordelen zijn in een profielkuil.

Foto 9. Hans Hoek (PPO) bleef voornamelijk stilstaan bij het aaltje *Trichodorus similis*. De gevolgen van dit aaltje worden onderzocht. De eerste resultaten geven aan dat het zich sterk kan vermeerderen op suikerbieten, maar dat de schade meevalt. (Foto: PPO Vredepeel)

Bieten zeer geschikt voor energieproductie

Het gewas suikerbieten is uitermate geschikt voor de productie van energie. Door het lange groeiseizoen en haar kenmerkende eigenschappen is de suikerbiet in staat om veel biomassa te produceren. Deze is gemakkelijk om te zetten in biogas. De gehele plant, biet en loof, is hiervoor te gebruiken.

Het hele jaar door vraag naar energie

Vergistingsinstallaties vragen het hele jaar door om bieten en bietenloof. Bieten groeien ook nog in het najaar. Het is daarom mogelijk naast regulier geteelde bieten, ook bieten die pas in juli/augustus gezaaid worden (tussenteelt) voor de productie van energie te gebruiken. Voor een maximale biomassaproductie en het vermijden van langdurige opslag is het gunstig deze bieten zo lang mogelijk in het veld te laten staan. Vorst kan hierbij echter wel voor problemen zorgen. Bij een lichte, kortdurende vorst loopt de loofopbrengst al snel terug. Vriest het langer en strenger dan daalt ook de wortelopbrengst. De bieten van de tussenteelt worden pas in het volgende voorjaar gerooid (maart/april), tenzij door vorst eerder rooien nodig is om wegrotten te voorkomen.

Bieten na vroegruimend gewas

Op de zaaitijdstippenproef van het IRS, die aangelegd is in het kader van het project Energieboerderij (zie kader), worden de mogelijkheden van de tussenteelt van bieten onderzocht. Uitgegaan is van vier verschillende zaaitijdstippen in de zomer. De eerste zaai vond plaats op

13 juni 2009, de andere zaaitijdstippen volgden om de drie weken en de laatste op 14 augustus 2009.

Deze proef heeft twee oogstmomenten. Het eerste is voor de winter en eventuele vorst en het tweede in de periode maart/april. Bij een vergelijkbare proef vorig jaar was de opbrengst van de eerste zaai in juni het hoogst en nam deze snel af naarmate er later gezaaid werd. De opbrengst van de eerste zaai bedroeg eind januari 43 ton biet en 27 ton loof. Dit komt overeen met een productie van 4.100 m³ methaangas. Tijdens de tussenteelt zijn er ook waarnemingen aan mogelijke ziekten en plagen gedaan.

Bram Hanse en Toon Huijbregts

Foto 1. De mogelijkheden van een tussenteelt van suikerbieten, na een vroegruimend gewas, worden onderzocht op PPO-locatie Vredepeel.

Foto 2. In de tussenteeltproef liggen vier zaaitijdstippen. De biet helemaal links is van de reguliere teelt. Het eerste zaaitijdstip was 13 juni (T1), daarna werden iedere drie weken bieten gezaaid (T2 op 3 juli; T3 op 24 juli; T4 op 13 augustus). De foto is op 17 september 2009 tijdens de praktijkdag gemaakt.

Energieboerderij is een project dat de duurzaamheid van in Nederland geproduceerde biomassa wil verbeteren. Het kernpunt is meten, registreren en verbeteren onder praktijkomstandigheden. Het project is op 1 juli 2008 gestart met drie biomassaketens, waar-

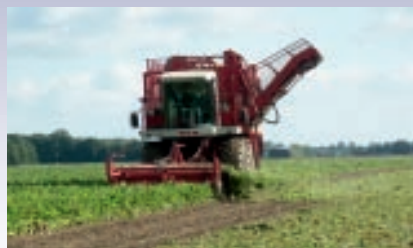
bij bio-energie wordt geproduceerd:

- maïsvergisting in een covergistingsinstallatie;
- suikerbietvergisting, zowel wortel als loof, in een co)vergistingsinstallatie;
- koolzaad, waarvan het zaad wordt geperst tot 'Pure Plantaardige Olie' (PPO).

Het IRS en Cosun zijn voor suikerbieten bij het project betrokken. Zie voor meer informatie de website van het project: www.energieboerderij.nl.

Wanneer kan ik het beste rooien voor de levering in januari?

Het beste is bieten die voor de late leveringen zijn bestemd, tijdig en onder goede omstandigheden te rooien. Als rond half november onder goede omstandigheden kan worden gerooid, is dat voor een lange bewaring beter dan later rooien onder minder gunstige omstandigheden. De kans op een grotere hoeveelheid losse grond in de partij is namelijk groter bij rooien onder minder gunstige omstandigheden. Door de losse grond wordt de ventilatiemogelijkheid beduidend minder. De bewaarverliezen zijn dan veel groter. Let op de weersvooruitzichten. Benut de goed rooibare dagen en stel het rooien niet uit.

Waarom is het toewijzingspercentage geen 100%?

De toewijzing is gebaseerd op de drie beste van de vijf voorafgaande jaren. Voor de toewijzing van 2010 zullen dit voor de meeste telers de jaren 2005, 2008 en 2009 zijn. Dit vanwege de preventieve kortingen in 2006 en 2007. In 2005 werd er nog een klein beetje surplussuiker meegenomen in de toewijzing. Inmiddels gebeurt dat niet meer. Door de 3 uit

5-methodiek staat er iets meer referentie uit dan normaal gesproken (bij een gemiddeld rendement) nodig is om het witsuikerquotum te vullen. In de praktijk levert niet iedere teler elk jaar zijn toewijzing volledig vol. Meestal (maar niet altijd!) is het definitieve toewijzingspercentage daardoor iets hoger dan het voorlopige toewijzingspercentage.

Beet Europe nieuw evenement

De Europese organisaties IIRB, CIBE en CEFS hebben met elkaar afgesproken om iedere twee jaar een bietenevenement te organiseren onder de naam Beet Europe. Frans Tijink, directeur IRS: "Er was bij de rooierfabrikanten, Europabreed, behoefte aan internationale afstemming van machinedemonstraties. Daarnaast bestond de wens om dergelijke machine-evenementen te verbreden."

IRS, Wageningen UR (PPO-agv) en Suiker Unie zijn de organisatoren van de eerste editie van Beet Europe, dat plaatsheeft op 14 oktober 2010 bij PPO in Lelystad. Tijink: "We proberen de beste elementen

van de praktijkdagen Colijnsplaat, Valthermond en Vredepeel te gebruiken: de combinatie van een uitstekend concept, geschikte locatie en goede partners." Beet Europe 2010 zal een groot landelijk evenement zijn, met internationale uitstraling en naar verwachting veel buitenlandse bezoekers. Er zal aandacht worden besteed aan nieuwe toepassingen, zoals bieten voor bio-energie. De kern vormt een internationale rooidemonstratie met test. De resultaten daarvan komen tijdens de dag beschikbaar. Tijink: "We stimuleren de fabrikanten om met de nieuwste technieken en vindingen voor de bietenteelt naar Lelystad te komen."

Data subkringvergaderingen

In december en januari 2010 organiseert Cosun in samenwerking met Suiker Unie subkringvergaderingen. Teelttechniek staat centraal. Leden en contractanten ontvangen een uitnodiging. Loonwerkers en bedrijfsopvolgers zijn ook van harte welkom. Voor de data zie: www.cosun.nl/coöperatie.

Goed aan de hoop?

De suikerbieten worden aan de hoop gereden. De foto maakt duidelijk zichtbaar dat er hard in de bietenhoop is gereden. De vraag is: wat zijn de gevolgen van deze praktijk?

Tip: kijk het boekje Suikerbietensignalen er op na en mail het goede antwoord naar agrarischdienst@suikerunie.com. Onder de inzenders met het goede antwoord wordt een waardebon van € 50 verloot.

De prijsvraag in het vorige nummer van Cosun Magazine ging over de beoordeling van geogoste suikerbieten aan de hoop. *Het goede antwoord is dat de bieten te diep gekopt zijn.*

Onder de inzenders met het goede antwoord is een waardebon van € 50 verloot. De winnaar is W.J. Tiktak Trip te Nieuwe Pekela.

